

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Občanský a společenskovědní základ

Jednotlivé oblasti a obory společenskovědního základu rozvíjejí důležité myšlenkové operace, kultivují vědomí společenských souvislostí a rovněž vědomí vlastní identity žáka. Učí žáky reflektovat společenskou skutečnost, včetně problémů globalizace, soužití různých kultur, vlivu médií, a posuzovat různé přístupy k řešení každodenních problémů. V oblasti světa práce uvádí žáky do profesního a ekonomického občanského života, seznamuje je s ekonomickou a pracovněprávní problematikou. Vede k respektu k občanským a demokratickým zásadám moderní společnosti. Uvádí do problematiky základních, především evropských myšlenkových konceptů..

Vzdělávací obor Občanský a společenskovědní základ je realizován v povinném předmětu Základy společenských věd a ve volitelných předmětech ve 3. a 4. ročníku.

Předmět: Základy společenských věd

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

- Úvod do psychologie
- lidská psychika
- osobnost člověka
- psychologie v každodenním životě
- problematika profesní volby a osobního managementu
- Úvod do sociologie
- společenská podstata člověka
- sociální struktura společnosti
- sociální fenomény a procesy
- Úvod do politologie
- problematika státu
- demokracie a její znaky
- otázka lidských práv
- ideologie
- Úvod do studia práva
- právo a spravedlnost
- právní systém
- orgány právní ochrany
- problematika pracovněprávních vztahů
- Ekonomika
- tržní ekonomika, základní pojmy a subjekty
- marketing
- úloha státu v ekonomice a sociální politika
- finance

- Globální svět
- globalizace
- evropská integrace a mezinárodní spolupráce
- mezinárodní trh práce
- Úvod do filozofie a religionistiky
- podstata filozofie
- filozofie v dějinách
- otázky a podoby náboženské víry

Časové a organizační vymezení

Předmět základy společenských věd je řazen ve všech třech zaměřeních do čtyř ročníků s různou hodinovou dotací vymezenou konkrétním učebním plánem. Výuka probíhá ve třídách, z celkového počtu hodin jsou všechny třídy 1.r. v jedné hodině děleny na dvě skupiny, v přírodovědných a v programovacích třídách rovněž ve 4.r. V dělených skupinách se výuka různými formami (např. projektové vyučování) zaměří na rozvoj komunikativních, jazykových a sociálních kompetencí. Ve čtvrtém ročníku budou žákům nabídnuty jednoleté volitelné předměty v rozsahu dvou hodin týdně, jejichž náplň souvisí s výukovým plánem předmětu. Výuka může být doplněna ročníkovými pracemi, odbornými exkurzemi a odbornými dny.

Výchovné a vzdělávací strategie rozvíjejí následující kompetence

Kompetence k učení:

- učitel vede žáka tak, aby si sám plánoval a organizoval učení a pracovní činnost s ním spojenou a reflektoval procesy učení a myšlení
- aby využíval různé strategie učení, zpracovával poznatky a informace a kriticky je hodnotil

Kompetence k řešení problémů:

- učitel vede žáka tak, aby rozpoznával problémy v jednotlivých oblastech předmětu ZSV, vytvářel hypotézy k jejich řešení, zvažoval různé postupy a uplatňoval vhodné metody při jejich řešení
- učitel podněcuje žáka, aby kriticky interpretoval získané poznatky, ověřoval je a nacházel pro svá tvrzení argumenty
- aby logicky správně a korektně formuloval a obhajoval své závěry

Kompetence komunikativní:

- učitel vede žáka k osvojení příslušných prostředků komunikace
- učitel vede žáka k užívání odborného jazyka a symbolických a grafických vyjádření informací
- učitel vede žáka ke srozumitelnému vyjadřování, přiměřenému danému kontextu, k prezentaci sebe a vlastní práce před publikem
- dále ho vede k porozumění sdělením různého typu, k jejich správné interpretaci a k orientaci v komplikovanějších komunikačních situacích

Kompetence sociální a personální:

- učitel vede žáka k sociální reflexi a sebereflexi a jednání, které je adekvátní danému sociálnímu kontextu
- k tomu, aby se naučil řešit problémy v součinnosti s druhými a byl schopen spolupráce při dosahování společných cílů
- k respektu ke kulturním a sociálním odlišnostem
- k porozumění sociálním a mediálním tlakům a k dovednosti jim odolávat

Kompetence občanské:

- učitel žáka orientuje se v různorodosti sociálních zájmů a kultivuje jeho schopnost na základě tohoto poznání uvážlivě jednat
- učitel podněcuje žáka ke sledování veřejného života a k zaujetí informovaných stanovisek
- učí ho uvažovat v globálních souvislostech a s ohledem na požadavky trvale udržitelného rozvoje
- vede ho tak, aby byl ve svých postojích a konání veden základními hodnotami demokracie, respektu k druhým, tolerance, byl si vědom svých práv i povinností a hájil principy právního státu
- učitel vede žáka k poznávání kulturních a duchovních hodnot a jejich ochraně

Kompetence k podnikavosti:

ŠVP (od 1. 9. 2009) ; Aktualizováno k 1.9.2025

Stránka: 2

- učitel vede žáka tak, aby se zodpovědně a s ohledem na své potřeby a předpoklady rozhodoval o svém vzdělávání a profesní orientaci
- aby získával a vyhodnocoval informace o vzdělávacích a pracovních příležitostech
- aby se orientoval v pracovněprávní problematice
- aby rozuměl základním principům fungování tržního systému a globalizované ekonomiky
- aby si byl vědom důležitých faktorů a rizik působících při realizaci podnikatelských záměrů

Kompetence digitální:

- učitel vede žáka ke zdravému využívání digitálních technologií
- učitel vede žáka k předcházení situacím ohrožujícím kybernetickou bezpečnost
- učitel vede žáka k používání a využívání digitálních prostředků ve výuce a přípravě na výuku

Výstupy ŠVP	Učivo - téma	Konkretizace	Průřezová témata, souvislosti, metody
1. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO PSYCHOLOGIE (ČLOVĚK JAKO JEDINEC) Žák: • uvědomuje si odlišnosti v lidském chování a poznává působící faktory • zná vývojové fáze lidského života a podá jejich charakteristiku • vyloží, jak člověk vnímá, poznává a prožívá skutečnost, určuje ovlivňující faktory • porovnává různé metody učení a umí je aplikovat při vlastní práci • využívá získané poznatky při poznávání druhých a sebepoznání, učí se vyrovnávat s náročnými životními situacemi. TRH PRÁCE A PROFESNÍ VOLBA Žák: • posoudí své předpoklady pro volbu dalšího studia a profesní orientace a profesní a vzdělávací nabídku a poptávku na českém a evropském trhu práce, pružně na ni reaguje • vhodně prezentuje vlastní osobu a práci, umí vyhotovit dokumentaci pro přijímací řízení k dalšímu studiu i ve zvolené profesi • reflektuje význam práce, vytvoří si vyvážený pracovní rozvrh.	• osobnost člověka • podstata lidské psychiky • psychologie v každodenním životě • profesní volba • mezinárodní trh práce	Typologie osobnosti, vlastnosti, schopnosti, charakter Zaměřenost osobnosti a poruchy zaměřenosti životní cesta člověka, psychické procesy, vnímání, představování, myšlení Psychologie učení, druhy učení, problematika efektivního studia Socializace osobnosti Interakce a komunikace mezi lidmi Práce jako seberealizace, hodnocení vlastních schopností, příprava na volbu profese, přijímací pohovor a výběrové řízení, kariérní růst, dobrovolnictví Informační, poradenské a zprostředkovatelské služby, pracovní trh v EU, profesní mobilita, rekvalifikace, celoživotní vzdělávání Time management, zaměstnání a mezilidské vztahy	<i>Osobnostní a sociální výchova</i> • <i>Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti</i> • <i>Seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů</i> • <i>Sociální komunikace</i> • <i>Morálka všedního dne</i> • <i>Spolupráce a soutěž</i> <i>Globalizační a rozvojové procesy</i>

	osobní management	při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek	<i>Vzdělávání v Evropě a ve světě</i>
2. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO SOCIOLOGIE (ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI) Žák: - uplatňuje vhodné způsoby komunikace a umí konstruktivně řešit případné neshody - respektuje kulturní odlišnosti, reflektuje podstatu kulturních předsudků a jejich důsledky - chápe podstatu, funkci a důsledky sociální kontroly - rozumí povaze sociálních změn, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní - objasní podstatu základních sociálních problémů současnosti i sociálně-patologického chování, včetně jeho dopadů	- společenská podstata člověka - sociální struktura společnosti - sociální fenomény a procesy	Socializace a sociální vazby Problémy komunikace a mezilidských vztahů Sociální útvary, instituce a organizace Sociální nerovnost a sociální mobilita Vztah jedince a různých sociálních útvarů Rodina, práce, masmédia, životní prostředí Sociální deviace a sociální problémy	<i>Multikulturní výchova</i> <i>Základní problémy sociokulturních rozdílů</i> <i>Psychosociální aspekty interkulturality</i> <i>Multilingvní situace a spolupráce mezi lidmi z různého kulturního prostředí</i>
ÚVOD DO POLITOLOGIE (OBČAN VE STÁTĚ) Žák: - seznamuje se s různými typy států - chápe funkci ústavy, tří složek moci a orgánů státní moci, seznamuje se s činnostmi jednotlivých státních institucí - vyloží podstatu demokracie, dokáže porovnat postavení občana v demokratickém a totalitním státě - chápe podstatu politického pluralismu, orientuje se v daném politickém spektru - vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb	- stát - demokracie - lidská práva	Znaky, funkce, formy státu, právní stát Ústava ČR Principy a podoby demokracie Politické subjekty, politický život Volby a volební systémy Podstata a instituce občanské společnosti	<i>Mediální výchova</i> <i>Média a mediální produkce</i> <i>Mediální produkty a jejich významy</i> <i>Uživatelé</i> <i>Účinky mediální produkce a vliv médií</i>

• objasní podstatu občanské společnosti, seznamuje se s formami aktivní participace občanů na společenském dění • objasní podstatu lidských a občanských práv, chápe podstatu politického extremismu • uvádí příklady negativních společenských jevů, umí je analyzovat, navrhuje způsoby jejich řešení • chápe význam a podstatu mezinárodních vztahů a mezinárodní spolupráce MEZINÁRODNÍ VZTAHY Žák: • objasní důvody evropské integrace a uvede orgány EU, včetně jejich funkcí • posoudí vliv začlenění ČR do EU • zná významné mezinárodní organizace, včetně jejich funkcí uvede instituce, na které se může obrátit v případě problémů při pobytu v zahraničí	• ideologie • evropská integrace • mezinárodní spolupráce	Porušování a ochrana lidských práv, základní dokumenty, funkce ombudsmana Znaky a přehled vybraných ideologií Proces integrace, její význam, EU a její orgány, jednotná evropská měna Důvody, význam a výhody, účel a náplň činnosti významných mezinárodních organizací (EU, NATO, OSN) při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek	<i>Globalizační a rozvojové vztahy</i> • <i>Žijeme v Evropě (evropský integrační proces)</i>
3. ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO PRÁVNÍ A PRACOVNĚPRÁVNÍ PROBLEMATIKY (OBČAN A PRÁVO) Žák: • objasní strukturu a systém práva a znaky právních norem • objasní systém tvorby právních předpisů • vymezí podmínky vzniku a zániku základních právních vztahů, práva a povinnosti účastníků těchto vztahů • objasní základní pojmy občanského a obchodního práva • objasní důsledky neznalosti smlouvy	• právo a spravedlnost • právo v každodenním životě	Smysl a účel práva, morálka a právo Právní řád ČR, systém právních odvětví, druhy právních norem Právní subjektivita, působnost k právním úkonům Všeobecné podmínky smluv, jejich význam a obsah Účel a průběh občanského soudního řízení, orgány činné v trestním řízení	

• rozeznává, jaké případy se řeší v občanském soudním řízení a jaké v trestním řízení • vymezí podmínky trestní postizitelnosti, rozliší trestný čin a přestupek • uvede náplň činnosti základních orgánů právní ochrany • respektuje platné právní normy v pracovněprávních vztazích • umí uzavřít pracovní smlouvu a podat výpověď • zná svá pracovní práva • objasní funkci odborů • volí bezpečné pracovní postupy šetrné k životnímu prostředí, používá adekvátní pracovní pomůcky • chová se poučeně a adekvátně v případě pracovního úrazu	• orgány právní ochrany • pracovní právo • bezpečnost práce	Funkce a úkoly, právnické profese, systém právního poradenství, činnost občanských poraden Právní podmínky vzniku, změny a zániku pracovního poměru, práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů Odbory Zásady bezpečnosti práce, ekologická hlediska práce, pracovní úraz a odškodnění.	
ÚVOD DO EKONOMIE 1. TRŽNÍ EKONOMIKA Žák: • vysvětlí mechanismy fungování trhu • stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH, objasní důvody kolísání ceny podle vývoje nabídky a poptávky • rozpozná cenové triky a klamavou nabídku • rozlišuje formy podnikání, posuzuje jejich výhody a rizika, ví jak postupovat při zakládání podnikatelské činnosti • analyzuje skrytý obsah reklamy a význam marketingu 2. NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ A ÚLOHA STÁTU V EKONOMICE Žák: • objasní fiskální politiku státu a daňový systém • uvede, jak podá daňové přiznání, jak provede základní výpočty a zjistí výši sociálního a zdravotního pojištění	• základní ekonomické pojmy • ekonomické subjekty • marketing • fiskální politika • monetární politika ČNB	Typy ekonomik, ekonomický cyklus, tržní mechanismus, nabídka a poptávka, tvorba ceny, globální ekonomické otázky Právní formy podnikání Marketing a PR, reklama. Státní rozpočet a daňová soustava Inflace, kurs měny, zahraniční platební bilance, HDP	<i>Globalizační a rozvojové procesy</i> • <i>Globální problémy, jejich příčiny a důsledky</i> • <i>Humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce</i>

• posoudí vliv a význam základních ekonomických ukazatelů • vysvětlí podstatu inflace a její důsledky • objasní funkci úřadů práce a personálních agentur, vyhledá informace o zaměstnání a rekvalifikaci, uvede postup, jak vypočítá životní minimum a zažádá o příslušnou sociální dávku 3. FINANCE Žák: • používá běžné platební nástroje a využívá moderní formy bankovních služeb • uvede principy pohybu cen akcií a formy cenných papírů • na základě příjmů a výdajů dokáže sestavit rozpočet domácnosti, řeší schodkový i přebytkový rozpočet domácnosti • vybere nejvýhodnější produkt pro investování finančních prostředků, zdůvodní volbu, vybere nejvýhodnější úvěrový a pojistný produkt, zdůvodní svou volbu • vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele • vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi ní a RPSN • objasní funkci ČNB a její vliv na činnost komerčních bank	• sociální politika • peníze • hospodaření domácnosti • finanční produkty • bankovní soustava	Důchodový systém, systém sociálních dávek, životní minimum, nezaměstnanost, státní politika zaměstnanosti Funkce peněz, formy platebního styku, cenné papíry, akcie, burza Typy rozpočtu domácnosti, tok peněz v domácnosti, práva spotřebitele a předpisy na ochranu spotřebitele Způsoby využití přebytku finančních prostředků, spořicí a investiční produkty, další způsoby investování peněz, řešení nedostatku finančních prostředků, úvěrové produkty, leasing, úrokové sazby, RPSN, pojištění ČNB a komerční banky, specializované finanční instituce a moderní formy bankovníctví	
4. Ročník (v prohloubeném rozsahu v humanitních třídách, ve standardním rozsahu v ostatních třídách)			
ÚVOD DO RELIGIONISTIKY Žák: • rozlišuje významné náboženské systémy • identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti a rozezná projevy sektářského myšlení ÚVO D DO FILOZOFIE Žák:	• víra v lidském životě • podstata filozofie	Znaky a podoby náboženské víry Náboženské systémy, církve a sekty Vztah filozofie k mýtu, náboženství, vědě a umění Základní filozofické otázky (filozofická paradigmatata, filozofie umění a estetika, filozofie dějin, přírody, práva	

• objasní podstatu filozofického tázání ve vztahu k mýtu, náboženství, vědy a umění • rozliší hlavní filozofické směry a porovná řešení základních filozofických otázek • posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem • zhodnotí význam vědeckého poznání, techniky a nových technologií i možná rizika jejich zneužití • eticky a věcně správně argumentuje, rozpozná nekorektní argumentaci a manipulativní strategie v mezilidské komunikaci	• filozofie v dějinách • etika	antropologie, filozofie vědy a jazyka) Klíčové etapy a směry Etické hodnocení a normy v dějinách myšlení Moderní věda a problém jejího etického hodnocení Základní komunikační dovednosti a manipulativní strategie v komunikaci	
--	---	--	--